

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งเป็นระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่สามารถมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริม และผู้เรียนผู้สอนมีโอกาสพบกันอยู่บ้าง ณ ศูนย์บริการการศึกษาเท่าที่จำเป็น ผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก โดยในระยะแรก ระบบการเรียนการสอนทางไกลที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใช้เป็นระบบสื่อประสม โดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ ในรูปของเอกสารการสอน แบบฝึกปฏิบัติ และเทปเสียงที่ส่งให้นักศึกษาทางไปรษณีย์เป็นสื่อแกนกลาง มีรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษาทุกจังหวัด และการศึกษาค้นคว้าจากแหล่ง วิทยากรในชุมชนที่มหาวิทยาลัยจัดให้เป็นสื่อประกอบ (วิจิตร ศรีสอ้าน 2529, น. 5 - 7)

ต่อมาใน พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกล โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบและสื่อการสอนทางไกล และสภามหาวิทยาลัยได้ประกาศใช้ ระบบการเรียนการสอนทางไกล “แผน มสธ.” (STOU Plan) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ปรัชญาและวิสัยทัศน์ (2) สภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคม (3) ธรรมชาตินักศึกษาและมาตรฐานบัณฑิต (4) บริบท การเรียนรู้ (5) หลักสูตร (6) ชุดการสอนทางไกล (7) การถ่ายทอดและเผชิญมวลประสบการณ์ (8) การประเมิน และ (9) การประกันคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำแผนบริหาร แผนวิจัย แผนวิชาการ แผนบริการทางวิชาการ แผนอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม การปรับการจัดองค์กรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากร (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2544, น. 457-463)

จากความท้าทายในปัจจุบันและอนาคตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการจัดการศึกษาทางไกลให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สะดวกเรียนอย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียนอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน และได้มีนโยบายการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อ พ.ศ. 2561 เพื่อมุ่งปรับปรุงระบบการศึกษาทางไกลและระบบที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลที่สนับสนุนทุกขั้นตอน โดยแบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล มสธ. 2561 เป็นแผนแม่บทของระบบ

การสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และใช้อ้างอิงในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. 2529 ต่อมาได้มีการปรับปรุงและประกาศใช้เป็นฉบับที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2543 จนกระทั่งในการปฏิรูปการศึกษาของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2561 จึงได้ปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น โครงสร้างประชากรในสังคมไทย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยแบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล มสธ. 2561 หรือ แผน มสธ. 2561 จำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับแนวคิด และระดับที่ประยุกต์ให้รองรับการจัดการศึกษา ตามระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในระดับต่าง ๆ คือ ระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และระดับต่ำกว่าปริญญา โดยให้สามารถรองรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตามแผน มสธ. 2561 ที่หลากหลาย คือ สภาพแวดล้อมการศึกษาทางไกล (open and distance learning environment) สภาพแวดล้อมเสมือนจริง (virtual learning environment) และสภาพแวดล้อมแบบกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning environment) โดยองค์ประกอบของแผน มสธ. 2561 หรือแบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล มสธ. 2561 มี 9 องค์ประกอบ คือ (1) ปรัชญาและวิสัยทัศน์ (2) สภาพปัญหา และความต้องการของสังคม (3) ผู้เรียนและมาตรฐานบัณฑิต (4) บริบท และสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (5) หลักสูตร (6) ชุดการสอนทางไกล (7) การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (8) การประเมิน และ (9) การประกันคุณภาพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2563)

จากแผน มสธ. 2561 จึงมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังนี้ (1) ในระดับปริญญาตรี ได้พัฒนาแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับปริญญาตรีออกเป็น 3 แผน คือ แผน ก 1 ที่ศึกษาด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจทำกิจกรรมประจำชุดวิชา (ถ้ามี) และสอบปลายภาค แผน ก 2 ที่มีการสอบกลางภาคและปลายภาค และแผน ก 3 ที่มีการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ 2 ครั้ง ๆ ละ 12 ชั่วโมง รวมทั้งการสอบกลางภาคและปลายภาค โดยกิจกรรมร่วมเรียนรู้จะมีการเก็บคะแนน ทั้งนี้ทุกแผนเปิดให้สอบซ่อมได้ (2) ในระดับบัณฑิตศึกษา ครอบคลุมการศึกษาเหล่านี้ คือ ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 ปี ระดับปริญญาโท (แผน ก 1 และ ก2 และแผน ข) ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และระดับปริญญาเอก (แบบ ก1 และแบบ ก2) โดยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา คือ การจัดการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล โดยพัฒนาชุดการสอนแบบเรียนด้วยตนเอง กับกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning environment) และ (3) ระดับต่ำกว่าปริญญา ครอบคลุมทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยในส่วนการศึกษานอกระบบครอบคลุมการจัดการศึกษาแบบโมดูล (modular approach) ซึ่งมีค่า 1-3 หน่วยกิต และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมการทำงาน และงานอดิเรก และการจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร และโครงการสัมฤทธิ์บัตรซึ่งมีลักษณะเป็นชุดวิชา ๆ ละ 6 หน่วยกิต รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนในรูปบริการวิชาการแก่สังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2563)

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรได้เปิดสอนระดับปริญญาตรีในหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 และเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 โดยจัดระบบการเรียนการสอนทางไกลตามกรอบแนวทางของมหาวิทยาลัยโดยอาศัยสื่อประสมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก โดยในระดับปริญญาตรีมีใช้เอกสารการสอนชุดวิชา และแบบฝึกปฏิบัติชุดวิชา และในระดับบัณฑิตศึกษาใช้ประมวลสาระชุดวิชา และแนวการศึกษาชุดวิชาต่างๆ เป็นสื่อหลัก และใช้สื่ออื่นๆ ได้แก่ สื่อออนไลน์ อีเลิร์นนิ่ง และวิธีการอื่นที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ และศึกษาจากสื่อเสริม เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ ดีวีดีประจำชุดวิชา จากการศึกษาจากแหล่งค้นคว้าและแหล่งวิทยาการต่างๆ และจากการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ในระดับปริญญาตรี เช่น การปฐมนิเทศ การสอนเสริม การสอนเสริมโดยการนัดหมาย เป็นต้น ในระดับบัณฑิตศึกษา เช่น การปฐมนิเทศเชิงปฏิบัติการบัณฑิตศึกษา การสัมมนาเสริม การสัมมนาเข้ม การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์บัณฑิต และการฝึกอบรม/การฝึกปฏิบัติ การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต/ประสบการณ์วิชาชีพนหาบัณฑิต และการฝึกอบรม/การฝึกปฏิบัติตามที่หลักสูตรกำหนด เป็นต้น และจัดสอบ ณ สถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด เช่น ที่ทำการมหาวิทยาลัย ศูนย์วิทยพัฒนา ศูนย์บริการการศึกษาประจำจังหวัด และศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจในภูมิภาคที่นักศึกษามีภูมิลำเนา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้การปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การให้บุคลากรปฏิบัติงานจากที่พักอาศัย (work from home) การปรับการเรียนการสอนโดยลดการเผชิญหน้าและปรับเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งทางวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้ปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาให้สอดคล้องกับคำสั่ง ข้อกำหนดของทางรัฐบาล และตามประกาศของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) โดยยังคงใช้สื่อหลัก ได้แก่ เอกสารการสอนของชุดวิชาประมวลสาระชุดวิชา แผนกิจกรรมการศึกษาประจำชุดวิชา จากสื่อเสริมต่าง ๆ ได้แก่ การเรียนการสอนออนไลน์ กิจกรรมประจำชุดวิชา บทเรียนออนไลน์ ดีวีดีประจำชุดวิชา ตลอดจนจากการศึกษาจากแหล่งค้นคว้าและแหล่งวิทยาการต่างๆ เช่นเดิม แต่มีการปรับการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์การสอนเสริม การสัมมนาเสริม และการสัมมนาเข้มจากรูปแบบเผชิญหน้าเป็นการสอนเสริม สัมมนาเสริม และสัมมนาเข้มแบบออนไลน์เพื่อทดแทนแบบเผชิญหน้า อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เปลี่ยนแปลงไปตามการผ่อนคลายในระยะต่างๆ ตามคำสั่ง ประกาศ และข้อกำหนดของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ส่งผลให้ทางหลักสูตรฯ ได้ปรับการจัดการเรียนการสอน

ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การผ่อนคลายในระยะต่างๆ กล่าวคือ มีการปรับรูปแบบการสอนเสริม การสัมมนาเสริม การสัมมนาเข้มแบบออนไลน์กลับมาเป็นแบบเผชิญหน้าโดยยึดการปฏิบัติตัวตาม คำสั่ง ข้อกำหนด ในแต่ละระยะของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงการจัดรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบผสมผสานระหว่างแบบออนไลน์และแบบเผชิญหน้า

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรฯ ให้สอดคล้องกับแผน มสธ. 2561 หรือแบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล มสธ. 2561 และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยมีการจัดการศึกษาทางไกลในระดับปริญญาตรีและ บัณฑิตศึกษา ออกเป็นรูปแบบต่างๆ ดังนี้ ในระดับปริญญาตรีมีการจัดการศึกษาแบบ แผน ก1 แผน ก2 และแผน ก3 และการสอนเสริมรูปแบบต่าง ๆ และในระดับบัณฑิตศึกษามีการจัดการศึกษาใน ระดับปริญญาโทแบบ (แผน ก 1 และ ก2 และแผน ข) และระดับปริญญาเอก (แบบ ก1 และแบบ ก 2) โดยมีการจัดการเรียนรู้ทางไกลร่วมกับการสัมมนาเสริม โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (2) รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และ (3) รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมแบบเผชิญหน้าและออนไลน์

โดยการดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ยังไม่มีการศึกษาถึงความคิดเห็น ความพึงพอใจ และผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาผู้เรียนในหลักสูตรฯ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลในยุคปกติ ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนการสอนทางไกลของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ หลักสูตร เกษตรศาสตรบัณฑิต หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต และหลักสูตร การเรียนการสอนทางไกลของสาขาวิชาอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตลอดจนเป็น แนวทางในการพัฒนาเป็นต้นแบบในการจัดรูปแบบการศึกษาทางไกลให้สอดคล้องกับความต้องการ ของนักศึกษา และบริบทต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในภาพรวมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกลของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการ เกษตร

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับความต้องการของ นักศึกษาวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร

2.3 เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทางไกลที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1.1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลในยุคปกติใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกลของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วย สภาพทั่วไป สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของนักศึกษา บริบทเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางไกลของนักศึกษา แผนการจัดการศึกษาที่นักศึกษาเลือก ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลในยุคปกติใหม่ของหลักสูตรต่างๆ ความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลในยุคปกติใหม่ของหลักสูตรต่างๆ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลในยุคปกติใหม่ของหลักสูตรต่างๆ รูปแบบการเรียนการสอนทางไกลในยุคปกติใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย ด้านสื่อและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ และด้านการสนับสนุน และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

4.2 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม 2564 ถึงวันที่ 2 สิงหาคม 2565

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

5.1 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต มหบัณฑิต และดุขุฎิบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยแบ่งดังนี้

5.1.1 นักศึกษาป.ตรี ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ภาคการศึกษา 2563 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างการศึกษา

5.1.2 นักศึกษาป.โท ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร รุ่น 21 หมายถึง นักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในปีการศึกษาภาคปลาย ปีการศึกษา 2561 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างการศึกษา

5.1.3 นักศึกษาป.โท ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร รุ่น 22 หมายถึง นักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในปีการศึกษาภาคปลาย ปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างการศึกษา

5.1.4 นักศึกษาป.เอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรดุขนิบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ภาคการศึกษา 2563 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างการศึกษา

5.2 การจัดการเรียนการสอนทางไกลยุคปกติใหม่ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทางไกลของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ด้วยสื่อหลัก สื่อเสริม การค้นคว้าจากแหล่งวิชาการต่างๆ และการเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นวิถีการศึกษาใหม่

5.3 แผนการจัดการศึกษาที่นักศึกษาเลือก หมายถึง แผนการศึกษาที่นักศึกษาแต่ละระดับเลือกในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ระดับปริญญาตรี ได้แก่ แผน ก1 แผน ก2 แผน ก3 ระดับปริญญาโท ได้แก่ แผน ก 1 และ ก2 และแผน ข และระดับปริญญาเอก ได้แก่ แบบ ก1 และแบบ ก2

5.3.1 แผนการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้พัฒนาแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับปริญญาตรีออกเป็น 3 แผน คือ แผน ก1 ที่ศึกษาด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจทำกิจกรรมประจำชุดวิชา (ถ้ามี) และสอบปลายภาค แผน ก2 ที่มีการสอบกลางภาคและปลายภาค และแผน ก3 ที่มีการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ 2 ครั้ง ๆ ละ 12 ชั่วโมง รวมทั้งการสอบกลางภาคและปลายภาค โดยกิจกรรมร่วมเรียนรู้จะมีการเก็บคะแนน ทั้งนี้ทุกแผนเปิดให้สอบซ่อมได้

5.3.2 แผนการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท ได้พัฒนาแผนการจัดการศึกษาแบบเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับปริญญาโทออกเป็น แผน ก1 และ ก2 และแผน ข โดยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คือ การจัดการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล โดยพัฒนาชุดการสอนแบบเรียนด้วยตนเอง กับกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning environment)

5.3.3 แผนการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก (แบบ ก1 และแบบ ก2) โดยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คือ การจัดการศึกษาในระบบ

การศึกษาทางไกล โดยพัฒนาชุดการสอนแบบเรียนด้วยตนเอง กับกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning environment)

5.4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรต่างๆ ของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่ มหาวิทยาลัยกำหนด ในการเรียนรู้จากสื่อหลัก สื่อเสริม การค้นคว้าจากแหล่งวิชาการต่างๆ และการ เข้าร่วมปฏิสัมพันธ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านสื่อและกิจกรรมการจัดการเรียน การสอน ได้แก่ การศึกษาจากสื่อหลัก ได้แก่ เอกสารการสอน ประมวลสาระ และแนวการศึกษา กิจกรรม ชุมติวิชา ได้แก่ การทำรายงาน และกิจกรรมผ่าน elearning) 2) ด้านกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ การ สอนเสริมการสัมมนาเสริม และการสัมมนาเข้มรูปแบบต่างๆ การปฐมนิเทศเชิงปฏิบัติการ การอบรม ประสบการณ์วิชาชีพ และ 3) ด้านการสนับสนุน ได้แก่ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การลงทะเบียน การศึกษาจากค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นต้น

5.5 สื่อและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การศึกษาจากสื่อหลัก และสื่อ เสริม โดยแบ่งออกเป็น 1) สื่อหลัก ที่หลักสูตรต่าง ๆ ของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมใช้เป็น หลักในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสารการสอนชุดวิชา ประมวลสาระชุดวิชา แนวการศึกษา ชุดวิชา แผนกิจกรรมการศึกษาประจำชุดวิชา และ 2) สื่อเสริม ที่หลักสูตรต่าง ๆ ของวิชาเอกส่งเสริม และพัฒนากิจกรรมใช้เป็นสื่อเสริมในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเรียนการสอนออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ ดีวีดีประจำชุดวิชา แอปพลิเคชัน MS team เป็นต้น

5.6 กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่วิชาเอกส่งเสริมและ พัฒนากิจกรรมใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การสอนเสริม การสัมมนาเสริม การสัมมนาเข้ม การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาดบัณฑิต/ประสบการณ์วิชาชีพมหาดบัณฑิต

5.7 การสนับสนุน หมายถึง การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่หลักสูตรต่าง ๆ ของวิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมได้จัดเพื่อสนับสนุนนักศึกษา ได้แก่ การให้คำปรึกษาทาง วิชาการ การลงทะเบียน การศึกษาจากค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นต้น

5.8 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียน การสอนทางไกล หมายถึง การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียน การสอนทางไกลที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 1) การประเมินความ เหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกล ได้แก่ ด้านสื่อและกิจกรรมการจัดการเรียน การสอน ด้านกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ และด้านการสนับสนุน และ 2) การประเมินความเป็นไปได้ของ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกล ได้แก่ ด้านสื่อและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ด้าน กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ และด้านการสนับสนุน

5.9 การสัมมนาเสริม หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนทางไกลโดยการจัดกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ทางไกลร่วมกับการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า เป็นการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่มีการจัดการสัมมนาเสริมแบบเผชิญหน้า ณ ที่ทำการมหาวิทยาลัย ศูนย์วิทยพัฒนา ศูนย์บริการการศึกษาประจำจังหวัด และศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจในภูมิภาคที่นักศึกษามีภูมิลำเนา 2) การจัดการเรียนรู้ทางไกลร่วมกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่มีการจัดการสัมมนาเสริมผ่านระบบ Microsoft team และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ และ 3) การจัดการเรียนรู้ทางไกลร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมแบบเผชิญหน้าและออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่มีการจัดการสัมมนาเสริมในชุดวิชาที่มีรูปแบบผสมทั้งแบบเผชิญหน้าและออนไลน์

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลของหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

6.2 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลของหลักสูตรต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

6.3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนการศึกษาทางไกลที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา